

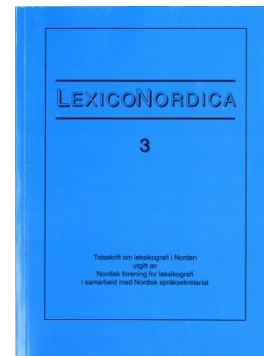
LexicoNordica

Titel: Brugen af et gammelislandsk tekstkorpus i leksikografisk arbejde

Forfatter: Eiríkur Rögnvaldsson

Kilde: LexicoNordica 3, 1996, s. 19-35

URL: <http://ojs.statsbiblioteket.dk/index.php/lexn/issue/archive>

© LexicoNordica og forfatterne

Betingelser for brug af denne artikel

Denne artikel er omfattet af ophavsretsloven, og der må citeres fra den. Følgende betingelser skal dog være opfyldt:

- Citatet skal være i overensstemmelse med „god skik“
- Der må kun citeres „i det omfang, som betinges af formålet“
- Ophavsmanden til teksten skal krediteres, og kilden skal angives, jf. ovenstående bibliografiske oplysninger.

Søgbarhed

Artiklerne i de ældre LexicoNordica (1-16) er skannet og OCR-behandlet. OCR står for 'optical character recognition' og kan ved tegngenkendelse konvertere et billede til tekst. Dermed kan man søge i teksten. Imidlertid kan der opstå fejl i tegngenkendelsen, og når man søger på fx navne, skal man være forberedt på at søgningen ikke er 100 % pålidelig.

Eiríkur Rögnvaldsson

Brugen af et gammelislandsk tekstkorpus i leksikografisk arbejde

In this paper I give a short description of a project that I have been engaged in for the last few years. This is a corpus of Old Icelandic texts, and an analysis of the vocabulary of these texts. I will describe the corpus and a new concordance to the Icelandic Family Sagas, which is based on the corpus. I will also point out several problems which we are bound to encounter, if we try to make a lexicographic description which is exclusively based on this corpus.

1. Tekstkorpuset

I nogle år har jeg og nogle kolleger arbejdet på et korpus med gammelislandske tekster (se Eiríkur Rögnvaldsson og Örnólfur Thorsson 1989). Dette arbejde begyndte med udgivelsen af de islandske sagaer med moderne islandsk retskrivning i årene 1985–1986. I denne udgave findes der omkring 40 sagaer, nogle af dem i to versioner, og desuden omkring fyre kortere fortællinger, såkaldteflættir. I de sidste ti år har vi tilføjet Sturlunga saga, Heimskringla og Grágás, som er blevet tastet ind i forberedning af nye udgaver. Desuden har vi skannet ind Landnámabók og de fire grammatiske afhandlinger i Snorris Edda, og nogle få andre tekster. Dermed har vi fået en væsentlig del af alle opbevarede gammelislandske prosatekster. Korpusets størrelse er nu næsten to millioner ord, og næsten 60.000 forskellige ordformer. Vi savner dog helt eller delvis nogle litterære genrer. Vi har fx kun tre sagaer om hellige mænd og kvinder, to fornaldarsögur, og ingen af bispesagaerne.

Et sådant tekstkorpus kan bruges til mange forskellige formål. Indtil nu har det været tilgængelig i WordCruncher format, så at det har været muligt at søge efter enkelte ord eller kombinationer af flere ord i hele korpuset på én gang. Man kan fx bruge korpuset til at finde ud af, hvor i teksten enkelte emner behandles, og på denne måde har forskere fra forskellige fagområder allerede haft en stor gavn af korpuset. Men korpuset er også blevet benyttet til forskellig lingvistisk forskning. For det første kan man nævne frekvensstudier (Eiríkur Rögnvaldsson 1990, Örnólfur Thorsson 1993), for det andet syntaktiske studier (Eiríkur

Rögvaldsson 1991, 1994–95, 1995a), og til sidst leksikografisk beskrivelse.

Brugen af korpuset er også afhængig af de konkordanser, som er blevet udarbejdet på dets grundlag. Det er kun konkordansen til de islandske sagaer som er helt færdig, men konkordanser til Sturlunga, Heimskringla og Landnáma er næsten færdige. Konkordansen til de islandske sagaer er langt den største – større end de andre tilsammen. Vi har brugt WordCruncher til at lave grundlaget til konkordansen, men det meste af arbejdet måtte dog gøres manuelt. Dette er en lemmatiseret KWIC-konkordanse, hvor alle eksempler om hver enkelt ordform er alfabetisk ordnet efter det efterfølgende ord i teksten. I (1) kan man se et eksempel fra konkordansen.

(1)

abbast so; abba>ist (1)

Njála 124;275

Skarphé>inn hló a> og spur>i hví hún **abba>ist** upp á arfasátuna. Kerlingin mælti

a>alborinn lo; a>albornir (1)

Egla 9;378

fram a> flytja, a> vi> séum menn **a>albornir.**" fiórólfur svarar flá stygglega:

a>alfestur kv; a>alfestur (1)

Njála 144;313

festum helganda nema fjörbaugur e>a **a>alfestur** komi fram a> féránsdómi, en alsekjan

a>allega ao; a>allega (1)

Grett 81;1078

fram á fjör>inn. En svo sem fleir komu **a>allega** fram á fjör>inn og á djúpi> hæg>ist

a>alskáli kk; a>alskálann (1)

Eyrb 43;591

flá inn í forhúsi>. En er hann gekk í **a>alskálann** vildi hann fara hljó>lega flví a> hann

a>djúp hk; a>djúp (1)

Hávís 9;1316

og hreinsa allt inn a> landi. Var flar **a>djúp** miki>. Mátti flar fljóta skúta e>a

a>djúpur lo; a>djúpt (1)

Krók 14;1528

á framanver>an sævarbakkann. fiar var **a>djúpt** mjög og ekki útfiri. fiessi skur>ur var

a>dráttama>ur kk; sjá a>dráttarma>ur kk

a>dráttarma>ur kk; a>dráttama>ur (1); a>dráttarma>ur (2)

Eyrb 11;543

sex tigu frelsingja. Hann var mikill **a>dráttama>ur** og var jafnan í fiskiró>rum. Hann lét

Fljót 1;675

og í öllu ójafna>arma>ur. Hann var **a>dráttarma>ur** mikill a> búinu bæ>i af fjör>um ne>an

Grett 25;994

a> Lækjamóti og bjó flar. fiorgils var **a>dráttarma>ur** mikill og fór á Strandir hvert ár.

a>dráttur kk; a>drátt (1); a>drátta (1); a>dráttar (1)

Hávís 2;1301

ma>ur og hinn frálegasti. Haf>i hann Grett 72;1064	a>drátt a> búi fleirra. fia> var eitthvert
a> hann vildi fara til lands til Grett 16;972	a>drátta en fleir Illugi og Glaumur skyldu eftir
Ásmundur, "fyrir sakir starfa og	a>dráttar en Grettir vill ekki starfa. Er hann

a>drætti hk; a>drætti (1)

Hrafn 11;1410

hin fyrstu misseri. Hann haf>i miki> **a>drætti** af fiskimönnum. Hrafnkell gekk mjög a>

Konkordansen til de islandske sagaer har i de sidste par år været tilgængelig på en computer på Lingvistisk institut ved Islands Universitet. Nu har bogforlaget Mál og menning lige udgivet teksten til alle sagaerne sammen med den lemmatiserede konkordans på CD-ROM. Desuden findes der forskellige ordlister på CD-en, fx en liste hvor alle substantiver i teksten er semantisk klassificeret. Der er forbindelser mellem teksten og konkordansen, så at det er muligt at fx klikke på et bestemt ord i teksten for at se alle forekomster af dette ord i konkordansen. Man kan også vælge et bestemt ord i konkordansen og se det relevante sted i teksten.

Som jeg har nævnt, har konkordansen til de islandske sagaer allerede opfordret folk til mange forskellige studier i det gamle islandske sprog. Jeg vil nu prøve at beskrive den leksikografiske del af disse studier lidt nærmere.

2. Leksikografisk beskrivelse

I de sidste år har vi arbejdet på en leksikografisk beskrivelse af ordforrådet i sagaerne. Vores mål er at notere alt, som vi synes er interessant ved hvert enkelt ord, i bøjning, syntaktisk position, betydning, distribution o.s.v. Jeg har faktisk kun været konsulent i dette arbejde; det er Gu>rún Ingólfssdóttir og Bergljót Kristjánsdóttir som er ansvarlige for beskrivelsen. Hvad jeg kommer at sige herefter er for det meste baseret på deres erfaringer og observationer; se også Gu>rún Ingólfssdóttir (1995).

Bearbejdelsen af en leksikografisk beskrivelse for ældre stadier af sproget er noget forskellig fra beskrivelsen af et moderne, levende sprog. Når man arbejder med ældre sprogstadier, er man helt afhængig af de opbevarede tekster; man kan ikke bruge sin egen sproglige intuition eller spørge informanter. Men selv om beskrivelsen altid baseres på tekster, kan resultatet naturligvis blive forskelligt, afhængig af om man baserer beskrivelsen på et seddelarkiv eller om man benytter et tekstkorpus.

De opbevarede tekster er naturligvis begrænsede både i mængde og typer. Som jeg allerede har nævnt er størstedelen af gammelislandske tekster en slags narrativ litteratur, og de handler for det meste om temmelig ensidige emner. Dette afsløres ganske tydeligt når man ser på en liste over de hyppigste ord i sagaerne. Det allerhyppigste substantiv er *mand*, og de næste er *konge* og *skib*. Andre hyppige substantiver er fx *søn*, *bror*, *far*, *datter*, *mor*; *hånd*, *hoved*, *fod*; *dag*, *sommer*, *nat*, *morgen*, *aften*, *forår*, *vinter*, *sværd*, *spyd*, *skjold*. Blandt de hyppigste adjektiver finder man ord, som ofte bruges, når mænd beskrives: *stærk*, *ung*, *gammel*, *klog*, *populær*, *smuk*, *rig*, *udmærket* o.s.v. Hyppige verber er fx *sige*, *svare*, *spørge*, *tale*; *komme*, *gå*, *ride*, *stå*, *sidde*, *løbe*; *dræbe*, *hugge*.

Man siger ofte at de islandske sagaer, Sturlunga og Heimskringla er skrevet i den såkaldte folkelige stil. Der eksisterer også gammel litteratur som er skrevet i lærd stil. Det er navnlig sagaer om hellige mænd, homilier og den slags litteratur, som enten er blevet oversat fra latin eller er under stærk indflydelse fra latinsk litteratur. Når man bygger op et gammelislandsk tekstkorpus må man derfor være sikker på at de vigtigste typer er repræsenteret. Men hvis man sammenligner gammelislandske tekster med nutidssproget er det naturligvis klart at et gammelislandsk korpus bliver stærkt begrænset. Vi må huske at den skriftlige tradition ser ud til at have været meget stærk. De fleste narrative tekster anses for at være skrevet i det trettende og fjortende århundrede, selv om mange af dem handler om begivenheder fra det niende og tiende århundrede. Det er da klart at de er mere eller mindre baseret på mundtlig tradition, og selv om der er delte meninger, om hvorvidt sagaerne eksisterede, før de blev skrevet, er det klart, at dette har en væsentlig indflydelse på deres ordforråd og sprogbrug.

Derfor er det ofte meget svært at evaluere tekstenes vidnesbyrd. De eksempler af et bestemt ord som man finder i teksterne behøver slet ikke være typiske for ordets brug i gammelislandsk – og vi har ingen mulighed for at vide om de er. Spørgsmålet er derfor hvor meget vi kan konkludere om ordets betydning og brug, udover det som eksemplerne viser direkte. Der findes ni og tyve eksempler af ordet *sandur* 'sand' i sagaerne, men ikke ét af dem er i nominativ. Spørgsmålet er så: Er denne distribution noget der bør nævnes i en leksikografisk beskrivelse? Næppe, fordi eksemplerne ikke har noget andet tilfælles. Det må anses som rent tilfældigt, at der ikke forekommer en sætning, hvor *sandur* er subjekt eller prædikat. Situationen er helt anderledes med ord som fx *skotfæri* og *litklæ>i*. Disse ord forekommer heller ikke i nominativ, men eksemplerne har også andre ting tilfælles; i alle

eksempler styres ordene af præpositionen *í*. Dette er noget der bør nævnes.

Men der er også andre faktorer, som gør situationen endnu mere problematisk. Størstedelen af både gammelislandsk ordforråd og bøjningssystem er blevet bevaret i nutidssproget, og derfor er det relativt let for nutidens Islændinge at læse gamle tekster, i det mindste sagaerne. Men dette indebærer den fare, at vi uden betænkning fastslår, at et ord som vi finder i en gammel tekst, og som vi kender fra vores sprog, betyder det samme i den gamle tekst, som det gør i nutidssproget, og virker på samme måde, både syntaktisk og morfologisk. Derfor fristes vi somme tider til at fastslå noget, som faktisk ikke har nogen direkt støtte i opbevarede tekster - noget som ved nærmere granskning viser sig at være fejl.

Ét eksempel af denne art er ordet *skipverji*. I islandsk nutidssprog betyder det 'en af Besætningen på et Skib; Matros ...', ifølge Sigfús Blöndals ordbog fra 1920. I sagaerne findes der seks og fyrre eksempler af dette ord. Når man studerer disse eksempler, lægger man mærke til, at i næsten alle af dem bliver der talt om *skipverja sína*, *skipverja hans* o.s.v. Dette stemmer også med Fritzners definition; 'Mand som er sammen med en (*e-s*) på et Fartøi ...'. I nutidssproget har ordet altså en mere almen betydning, men de fleste Islændinge vil ikke lægge mærke til forskellen når de læser sagaerne. Og der findes vældig mange eksempler af denne slags.

3. Kollokationer

Det som var mest iøjnefaldende når vi begyndte at arbejde med konkordansen til de islandske sagaer var alle slags kollokationer, som vi ikke havde haft viden om. I Fritzners ordbog bliver kollokationer sjældent nævnt. Naturligvis kan man ofte se mønstre i Fritzners eksempler, men siden han ikke siger noget om disse mønstre, kan man ikke vide, hvor typiske hans eksempler er. Jeg har allerede beskrevet nogle interessante kollokationer i sagaerne (Eiríkur Rögnvaldsson 1995b), men her kan jeg tilføje nogle andre. Men det er naturligvis klart at selv om man finder den samme ordforbindelse på nogle steder er det ikke altid af lingvistisk interesse. Det kan fx godt ske at én saga låner fra en anden. Man må også huske at de fleste af sagaerne skildrer den samme slags aktiviteter, og det er derfor helt naturligt at de samme ord bruges i beskrivelsen.

Adjektiverne *gullrekinn* og *silfurrekinn* er vældig interessante. Ifølge Fritznar betyder de 'indlagt med guld' og 'indlagt med sølv'. Man

kunne måske vente at forskellige ting kunne være indlagt med guld eller sølv. Men det viser sig, at det næsten udelukkende er økser, der er indlagt med sølv, og i langt de fleste eksempler om *gullrekinn* er det spyd der er indlagt med guld, selv om der også findes nogle få økser. Der er kun ét sværd der er *gullreki*, selv om sværd synes at have været de hyppigste våben i sagatiden.

(2)

gullrekinn lo; gullreki (11); **gullrekin** (1); **gullrekinn** (3); **gullrekna** (6); **gullreknu**

(2)

Njála 86;222

gaf jarl Kára sver > gott og spjót
Laxd 37;1587grám feldi og haf > i hendi bryntröll
Njála 84;220og fagurt. Sjá ma > ur haf > i spjót
fiór > 8;2030um jólin. Hann haf > i gefi > fiór > i spjót
Njála 68;203Starka > arson nafna sínum spjót
Laxd 21;1565Ólafi til skips og gaf honum spjót
Gullfi 8;1127veitir flá snarpa atgöngu. Hann haf > i
Eyrb 13;545Hann haf > i búi > sver > og
HallM 4;1198feir settu úti spjót sín. Grís átti
HallÓ 2;1226en settu úti spjót sín. Grís átti
VaLjó 8;1839flá var > veitti hann spjóti >. fia > var
Laxd 21;1563Hann var gyr > ur sver > i og voru
Flóam 9;733sver > i og haf > i spjót miki > í hendi og
Laxd 44;1604helgi. Hann haf > i í hendi spjót og
Egla 84;509í hendi krókaspjót, var flar
fiorSH 1;2061og drengilega og fligg af mér eina öxi
VígGl 8;1917Hann tók flá feldinn blá og spjóti >
Laxd 24;1570Ólafur tekur í hönd sér spjóti >
Vatn 43;1897jarli og hann gaf honum öxi
VígGl 25;1943Gissuri feldinn blá en Ásgrími spjóti >
Laxd 29;1575En a > skilna > i gaf jarl honum öxi
VígGl 6;1913í skautfeldi blám og lék sér a > spjóti
fiorhv 7;2059**gullreki** > en Helga gullhring og skikkju en Grími**gullreki** > er Haraldur konungur gaf**gullreki** > í hendi. Hann spur > i: "Hverjir**gullreki** > og heiti > honum sínu li > i hvar sem**gullreki** > og rei > heim sí > an. Ger > u fleir me > sér**gullreki** > og sver > búi > og miki > fé anna >. Ólafur**gullreki** > spjót í hendi. Hann hleypur í flokk**gullreki** > spjót, myrkblán skjöld og mjög gylltan,**gullreki** > spjót. Nú sátu fleir a > málunum og**gullreki** > spjót. feir tóku tal sitt og flutti Már**gullreki** >. feir spur > u hva > an honum kæmi flá >**gullrekin** hjöltin. Hann haf > i krókaspjót í hendi**gullrekinn** á falurinn. feir fe > gar höf > u**gullrekinn** falurinn á. Allir menn hans voru í**gullrekinn** falurinn. Hann var sver > i gyr > ur. fiar**gullrekna**. Hana sómir flér a > bera."**gullrekna** í hönd sér, lét sö > la hest sinn.**gullrekna**, konungsnaut, gengur nú heiman og**gullrekna** og gó > klæ > i og kva > st vera skyldu**gullrekna** og skildust vinir. Um veturinn**gullrekna** og var flá > hin mesta gersemi, skildust**gullreknu**, gekk sí > an a > honum og kvaddi hann en

lék sveinninn Helgi fiorgilsson sér a> **gullreknu** spjóti er fiørsteinn fagri haf-i sett

(3)

silfurrekinn lo; silfurrekin (1); silfurrekinn (1); silfurrekna (5)

Svarf 24;1817

kasta> ni>ur glófum og flar lá hjá öx

silfurrekin. Karl tekur upp og leggur í kné sér

Grett 48;1027

í hendi og öngvir krókarnir á og var

silfurrekinn falurinn á. Hann settist ni>ur og drap

Gunnl 8;1178

vel ortur. Jarl gaf honum brei>öxi,

silfurrekna alla flar er bæta flótti, a> kvæ>islaunum

Njála 138;299

her>um sér og gullhla> um höfu> og öxi

silfurrekna í hendi. Bjarni mælti: "Hér ber

Njála 147;325

rei> í blárrí kápu og haf-i litla öxi

silfurrekna í hendi. En er fleir komu í túni> flá

HallÓ 4;1230

og gaf honum klæ>i gó> og mikla öxi

silfurrekna og bau> honum me> sér a> vera um

HallM 5;1201

flakka>i honum og gaf honum exi mikla

silfurrekna og gó> klæ>i og bau> honum me> sér a>

Det er naturligvis muligt, at spyd var de fornemste våben, og derfor var det spydene, der var indlagt med guld. Men så må man tage hensyn til at sagaerne ikke blev skrevet ned før tre eller fire hundrede år efter sagatiden. Derfor skildrer de sandsynligvis ikke våbnene som de var i sagatiden, men som skriverne tænkte sig, at de var. Det vil sige at for skriverne i det trettende eller fjortende århundrede var *gullrekinn* et passende adjektiv for spyd, og *silfurrekinn* et passende adjektiv for økse. Derfor er dette efter min mening blevet et faktum om sproget, men ikke kun et faktum om samfundet. Hvis dette er sådan, tror jeg, at disse oplysninger bør findes i en leksikografisk beskrivelse.

Jeg kan blot nævne nogle forskellige typer af kollokationer. Adjektivet *sí>búinn* står i 11 af 12 eksempler med verbet *ver>a* 'blive', og tager ofte adverbiet *heldur*. Substantivene *skartsma>ur* og *skraut-menni* tager altid adjektivet *mikill*, enten i positiv eller superlativ. Adverbiet *stórilla* står næsten altid enten med verbet *líka* eller verbet *una*. Substantivet *skotfæri* styres altid af præpositionen *í*, og står altid med verbet *koma*. Og der findes mange flere typer, og mange flere eksempler af hver type (se også Eiríkur Rögnvaldsson 1993).

4. Semantisk beskrivelse

En væsentlig del af de islandske sagaers ordforråd er ord, der kun forekommer én gang. Når det kommer til en leksikografisk beskrivelse af disse ord, gør det sandsynligvis ingen forskel, om beskrivelsen baseres på et seddelarkiv eller direkte på et korpus. Men i de hyppige ord kan dette gøre en stor forskel. Det er ikke sandsynligt, at alle forekomster af

disse ord findes i seddelarkivet, og den som kan benytte sig et tekstkorpus ved beskrivelsen har derfor meget bedre oversigt over disse ord. Det kan ændre beskrivelsen på to måder. På den ene side er det muligt at få en nøjagtigere beskrivelse, siden den kan baseres på flere eksempler. Man kan fx tage hensyn til detaljer i betydning eller syntaktisk position som kun forekommer i ét eller få eksempler, og som måske ikke vil være repræsenteret i seddelarkivet.

På den anden side kan det ændre beskrivelsen betydeligt at generaliseringer bliver unødvendige. Når leksikografen har adgang til alle eksemplerne kan han basere sin beskrivelse på netop disse eksempler, og behøver ikke at tage hensyn til andre eksempler som muligvis kunne findes i tekster. Dette kan være af en stor betydning, fx når man skal lave en semantisk beskrivelse. Vi kan fx tænke os et adjektiv som ser ud til at have en generel betydning. I alle vores eksempler i seddelarkivet står det vistnok kun med nogle få substantiver, men leksikografen tør ikke tage chancen at lade det være en del af beskrivelsen, siden han ikke kan garantere, at der ikke findes anden slags eksempler i teksterne, hvor ordet også står med andre typer af substantiver. Men når man har et korpus og kan basere beskrivelsen på alle eksemplerne viser det sig at der ikke findes nogen eksempler af en anden type. Så kan man lade denne begrænsning være en del af ordets leksikografiske beskrivelse.

For at tage et konkret eksempel kan vi se på ordet *i>ur* 'indvolde':

(4)

i>ur hk ft; i>rin (12); i>runum (2); i>urin (1)

GíslS 36;896

til hans me> spjótum svo a> út falla
Fljót 17;706

i>rin en hann sveipar a> sér i>runum og

hann af sér klæ>um. fiá falla út
GíslL 27;951

i>rin. Hann sest flá ni>ur og lét fiorkell flar

feir særa hann á hol svo a> út falla
Laxd 49;1614

i>rin. Hann sveipar nú a> sér i>runum me>

fló barist um hri> svo a> úti lágu
LjósA 3;1729

i>rin. Í flessi svipan hjó Kjartan fót af

einn. Hann var eigi a> óákafari fló a>
LjósC 19;1688

i>rin lægju úti. Gu>mundur hopa>i undan og

einn. Hann var eigi a> óákafari fló a>
LjósC 19;1688

i>rin lægju úti. Gu>mundur hopa>i undan og

vi> ef flú florir flví a> nú liggja úti
LjósA 3;1729

i>rin mín. fiar hefir flú jafngjarn á veri> er

flú nú hinga> Gu>mundur. Úti liggja nú
Gullfi 15;1136

i>rin mín." Sí>an drápu fleir hann.

renndi ofan í kvi>inn svo a> út féllu
Grett 66;1057

i>rin og létust fleir flar bá>ir fe>gar af

alla bringspalina og kvi>inn svo a>
Laxd 55;1621

i>rin steyptust úr honum ofan í ána og

hélt a> sér kyrtlinum a> eigi hlypu út
Hei> 30;1384

i>rin. fiá hljóp Steinflór Ólafsson a> Bolla

fióroddi og fellur hann og liggja úti

i>rin. fiorbjörn sér nú frændur sína, hir>ir

GíslL 27;951	falla i>rin. Hann sveipar nú a> sér	i>runum me> skyrtnunni og bindur svo a> sér me>
GíslS 36;896	út falla i>rin en hann sveipar a> sér	i>runum og skyrtnunni og bindur a> fyrir ne>an
Svarf 5;1786	bringspölu og hljóp á hol svo út féllu	i>urin . Sveipa>i eg flá a> mér klæ>unum og svo

I næsten alle eksemplerne finder man kombinationen "indvoldene ligger ude" eller "indvoldene falder ud", d.v.s. ud af bughulen. Man kan da spekulere på, om dette måske er en del af ordets betydning. Det er slet ikke umuligt at *i>ur* kun brugtes i denne sammenhæng, og at hvis indvoldene var på deres plads så brugte man et andet ord. På den anden side må man tage hensyn til at sagaerne handler ikke mindst om al slags konflikter mellem personer og slægter, og disse konflikter leder ganske ofte til at nogen bliver såret eller dræbt. Derfor er det også en mulighed at *i>ur* slet ikke var begrænset som det ser ud til; årsagen kan simpelthen være at man ikke behøvede dette ord i andre sammenhæng.

Vi kan også se på ordet *kálfi*, som ifølge Fritzner betyder 'Indlæggen, det tykke Kjød på Læggens Bagside ...':

(5)

kálfi **kk**; kálfa (1); kálfann (5); kálfi (3)

GíslL 21;928	sk̄ttur flanga> til spjóti og kemur í	kálfa Gísla. Hann sendir aftur spjóti> og
GíslS 20;874	sk̄ttur spjóti á gagngert og kemur í	kálfann á Gísla. Hann sendir aftur spjóti> og
GíslS 27;883	sk̄ttur eftir honum spjóti og kom í	kálfann á honum og skar út úr og var> fla>
Fóstb 24;834	höggi> á læri> og reist ofan læri> og	kálfann . Hljóp öxin ni>ur í flröskuldinn. Ljótur
GíslL 24;938	flá spjóti eftir honum og kemur í	kálfann og var> fla> miki> sár. Gíslí kippir
Fóstb 24;836	fyrir ne>an knésfótinn og beit úr	kálfann úr fætinum. Kár haltrar heim og ver>ur
Har> 39;1294	bá>a fætur, annan flar sem mjóstur var	kálfi en annan í ristarli>. Sí>an hljóp
Eyrb 18;552	svo a> fiórarinn hjó fót af fióri flar er	kálfi var digrastur en drap bá>a förunauta
Njála 145;318	til Skafta og kom fyrir ne>an fla> er	kálfi var digrastur og svo í gegnum bá>a

Som eksemplerne viser bruges *kálfi* kun i skildringer af sår. Her er situationen naturligtvis helt anderledes end med *i>ur*. Indlæggen sidder jo på sin plads selv om den er såret, og det virker højst usandsynligt at man har haft et specielt ord for at betegne en såret indlæg. Når man kikker på andre ord fra det samme semantiske område, ord som *hryggur*, *hol* o.fl., så ser man at det samme gælder for dem; de fore-

kommer næsten udelukkende i skildringer af sår. Derfor er der næppe nogen grund til at tro at *i>ur* kun kunne bruges om indvolde der ikke var på deres plads; i det mindste giver teksten os ikke lov til at hævde det.

Lad os næst se på eksemplerne om to ord for klædningsstykker; *hattur* og *brók*. Fritznens definitioner findes i (6):

- (6) *hattr*, m Hat, Hætte, = *hötr*, som det synes brugt om alle Slags Hovedbedækning, saavel særskilt, som forbunden med eller tilhørende den Overklædning, som en Person er iført.

brók, f. (G. *brókar*, N.Pl. *brækr*) Brog, Bure, Klædningsstykke som skjuler Legemet fra Beltestedet over Laarene og nedover Knæet, og bestaar af to Halvdele, der tilsammen betegnes ved Plur. *brækr*, medens derimod hver Halvdel betegnes ved Sing. *brók*, som dog ofte anvendes enstydigt med *brækr*.

Det viser sig at i alle tilfælde er det mænd, som har en hat på hovedet, men dette siger Fritznen ikke noget om. Han nævner heller ikke om *brók* bruges af mænd eller kvinder, eller måske begge køn. Men eksemplerne viser at med to undtagelser er det kun mænd som er iført *brækur*. Den ene af de to kvinder blev kaldt *Bróka-Au>ur*. I sagaen læser man, at hendes mand forlangte skilsmisse, og det er ret klart at *Au>ur* anses for at være lesbisk. Spørgsmålet er nu, om disse oplysninger skal findes i en leksikografisk beskrivelse. Er det en vigtig semantisk faktor at det kun er mænd der bruger *brækur* og *hattar*?

I (7) finder vi Fritznens definitioner af adjektiverne *skapstór* og *skapflungur*. Eksemplerne findes i (8); og det er bemærkelsesværdig at begge bruges i de fleste tilfælde i skildringer af kvinder. Husk at sagaerne handler for det meste om mænd, så denne distribution er ikke den man ville vente. Men hvad viser denne distribution; en semantisk afgrænsing eller forfatterens eller skriverens idéer om kvinder?

- (7) *skapstórr*, adj. = skapmikill ...

skapmikill, adj. af Sindsbeskaffenhed ikke som Folk i Alm., men saadan, at man hæver sig over dem baade ved de Indtryk, som en modtager af sine Oplevelser, og ved de Foretagender, hvorpaa man indlader sig ...

skapflungr, adj. modsat *skapléttr*; *e-m er skapflungt* : en er ilde tilmode, i slet Humør.

- (8)

skapstór lo; skapstór (13); skapstórir (2); skapstærri (1)

Njála 97;240

bónor>i>. Hún kva>st vera kona **skapstór** "og veit eg eigi hversu mér er hent við

Eyrb 28;568

og sköruleg, ofláti mikill og heldur **skapstór**. En er Styr fann tal fleirra flá

Egla 79;489

kona og kvenna mest, vitur og heldur **skapstór** en hversdaglega kyrrlát. Egill kunni

Fljót 6;684 vel en við þá menn var hún heldur Njála 9;136 hent," sagði Ósvífur, "hún er kona Harðv 1;1296 Hún var ekkja. Hún var skörungur og fiór 1;2008 kvenna vænust og ofláti mikill og Laxd 9;1543 að sér og mart vel kunnandi og heldur Harð 2;1254 Hún var skörungur mikill, skjótor og Fljót 10;688 gefa, svo var hún örlát. Hún var Laxd 31;1577 miklu fé. fiórur var vitur kona og Eirík 3;521 bera flessi mál upp flvi að fiorbjörn er Eyrb 18;550 fleirra, drengileg kona og heldur Eyrb 25;563 Hygg eg að fleir verði flér stírir og Laxd 35;1583 við fleiri manna ráð flvi að menn eru Laxd 65;1636 tjá mundu "flvi að fiorgils er miklu	skapstór en fless í milli fálát og steigurlát en skapstór en flú ert harðlyndur og óvæginn." skapstór . Grímur hét son hennar er flar óx upp skapstór . Hún var allra kvenna høgust fleirra er skapstór jafnan. Vel var um samfarar fleirra skapstór og harðúig í öllu. fiar óx upp skapstór og skörungur mikill, skafinn drengur skapstór og skörungur mikill. Hallur hét son skapstór og fló metnaðarmaður mikill." skapstór . Styr var héraðríkur og hafði fjölmennt skapstórir flegar er flér kaupist við. Hygg eg flað skapstórir fleir er sér mun flykja misboði í flessu? skapstærri maður en hann muni hér að smáhlutum
---	--

skapflungur lo; skapflungt (9)

Njála 116;261 augum sér og grét. Flosi mælti: " HallM 10;1214 kemur Grís til seljanna. Kolfinnu var Fóstb 8;791 reiddist hann við er honum var áður Vopnf 13;1998 hví hún gréti eða hví henni væri svo Njála 6;132 Hann fagnaði henni vel en henni var Fljót 20;719 Snæfr hún nú til rekkju sinnar og er HallÓ 11;1247 Hallfreður flá í brottu. Kolfinnu var Njála 11;138 frá Hallgerði að hún sat úti og var Njála 10;136 honum hvað ætlað var og var henni	Skapflungt er flér nú frændkona er flú grætur en fló skapflungt . Grís sá flað. Hann kvað skapflungt . Hann ríður flá yfir ána að Torfa og skapflungt . Hún kvaðst gráta drauma sína. skapflungt nokkuð. Og er hann fann flað mælti skapflungt sem von var til. Sofa menn af nóttina. skapflungt . fiað sá Grís og kvað: skapflungt . fióstólfur gekk að og sá að hún skapflungt . fióstólfur mælti: "Ger flú flér
---	---

En anden type af eksempler kan man finde i ordene *búráð* og *búsfórráð*.
Fritzners definitioner kan man se i (9), og eksemplerne i (10):

(9) *búráð*, n. Husets, Husholdningens Bestyrelse ...
búsfórráð, n. = *búráð* ...

(10)

búráð hk ft; búráðum (3)

Njála 14;143

Hallgeri ef hún vildi taka við Njála 34;163	búráum "Eigi vil eg fla," segir hún.
og atkvæðamikil. Þorgerður tók við Njála 34;163	búráum a) Grjótá og var góð húsfréyjja.
flá vel. Hallgerður tók við	búráum og var fengsöm og atkvæðamikil.

búsforráð hk ft; búsforráð (1)

Grett 28;997

flá við honum sæmilega. Atli hafði flá **búsforráð**. Féll vel á með fleim bræðrum. flá

Ifølge Fritznens er disse to ord synonymmer. Når man ser på eksemplerne viser det sig at det førstnævnte bruges om en kvinde, mens det sidstnævnte bruges om en mand. Vi ved jo at ifølge loven skulle kvinder bestyre husholdningen indendørs, mens mænd skulle bestyre al udendørs arbejde. Derfor er det slet ikke umuligt at disse to ord netop ikke er synonymmer, og det første betyder indendørs bestyrelse, men det sidste betyder udendørs bestyrelse. Se også Guðrún Ingólfssdóttir (1993).

Lad os nu se på ordene *hvíld* og *sjatna*. Fritznens definition findes i (11), og eksemplerne i (12):

(11) *hvíld*, f. Hvile, Ro i Modsætning til Arbejde og Anstrengelse ...

sjatna, v. (a) **1**) synke sammen ... **2**) fordøies ... **3**) lægge sig, falde bort, ophøre ... om *úfriðr*, *úflokki* ...

(12)

hvíld kv; hvíld (12); hvíldar (5); hvíldir (1)

GíslS 35;896

en fleir sárir og móðir. Verður nú **hvíld** á aðsókninni. fá eggjar Eyjólfur menn
Reykð 13;1750og riðu snemma aftans heiman, taka **hvíld** á Fljótsheiði gagnvert Öndólfssstöðum og
Vopnf 18;2004skammt til túngarðsins fá tóku fleir **hvíld**. Bjarni mælti: "Eigi mun eg
Njála 145;319dauður til jarðar. fá var **hvíld** nokkur á um bardagann. Snorri góði kom
Vatn 7;1851hans menn voru. Og er kveldaði var á **hvíld** nokkur bardaganum. Ingimundur
Heið 31;1386og er óvígur. Nú verður á **hvíld** nokkur og binda menn sár sín. Nú er sén
Heið 31;1385og hann fellur. Nú er á **hvíld** nokkur og nú er sén reið manna sex. flar
Fóstb 24;833hjá skipinu og kemst á kjöl, tekur flar **hvíld** og litast um og hyggur að ef hann sjái
Flóam 13;737fiorgils ofan á hann. Tekur hann flar flá **hvíld** og nær síðan öxi sinni. Höggur fiorgils
Njála 77;212og fór svo fram um hríð. fleir tóku **hvíld** og sóttu að í annað sinn. Gunnar skaut

Njála 30;157 báir um daginn. Kolskeggur tók Reykd 12;1749 eigi nþtt um fla. Og í einhverri GunKe 5;1151 og vetra>i, en flestum flótti mál FóstF 1;845 heita flér a> flú komir til nokkurar Egla 65;469 hin fyrsta hrí. fiá beiddist Ljótur GunKV 16;1164 svo a> hann mæddist og beiddist GunKe 9;1158 a> hann var ma>ur yngri og beiddi Örn Fóstb 24;837 sker flau er á lei>inni voru og tók flar	hvíld um daginn á skipi Gunnars og sér Gunnar hvíld flá er menn var>i minnst flá lystur hvíldar af löngu sjóvolki. Og var fla> af rá>ð hvíldar eftir sjöund flína og munt flú eigi mega hvíldar . Egill lét fla> og vera. Nema fleir flá hvíldar um stund og fla> veitti Gunnar honum. hvíldar . fleir hvíldust og studdust fram á vopn hvíldir . Og er skammt var til meginlands flá
--	--

sjatna so; sjatna (7)

Hei> 37;1392 vitrum mönnum flá líklegast til a> Hei> 36;1391 er vænst er a> best megi haldast og LjósA 1;1717 Ófeigur mælti: "Illa mun LjósC 1;1655 Ófeigur mælti: "Illa mun Hei> 37;1392 á fébætur. Væntu fleir a> heldur mundi Njála 92;234 allir vita a> eigi mundi svo gert Flóam 32;762 ba> hann utan fara "og megi flá	sjatna mundi fleirra ofsi, svo mikill sem var, sjatna mætti ófri>urinn." fiá sjatna ofsi fleirra bræ>ra en koma mun eg hér sjatna ofsi fleirra bræ>ra en koma mun eg hér sjatna ófri>urinn og flótti sér fla> eigi minni sjatna . Runólfur son Úlfs aurgo>a austur sjatna flessi óflokki er í millum ykkar er."
---	--

Hvis man ser nøjagtig på eksemplerne om *hvíld*, så viser det sig, at i næsten alle tilfælde er der tale om en pause i kampen. Der ser ud til, at ordets fundamentale betydning er 'våbenhvile'; men det fremgår ikke af Fritzners definition. Situationen er næsten den samme i ordet *sjatna*. I alle belæggene bruges ordet om ophør af krig eller kamp. Men i dette tilfælde bliver denne betydning nævnt i Fritzners ordbog. Man kan da spørge, om der findes en forklaring på denne forskel. Kan man sige, at i *sjatna* drejer det sig om betydning, men i *hvíld* drejer det sig om sprogbrug? Det ved jeg ikke.

Det sidste ord som jeg vil behandle er *laug*, som Fritzner definerer bl.a. på følgende måde:

(13) *laug*, f. ... 2) varm Kilde som har dannet et Bækken, Basin skikket til Badning ...

(14)

laug kv; laug (8); lauga (1); laugar (17); laugarinnar (1); laugina (4); lauginni (3); laugu (2); laugunni (1)
Grett 50;1031

- dag nokkuð eftir jóla á Grettir fór í Svarf 28;1824
hafði borist. Karl lætur gera henni Kjaln 9;1447
heim til Kollafjarðar og var Ólöf við Svarf 28;1823
hana til skips og lét gera henni BandM 7;11
Og um vorið hittast fleiri fægar við Kjaln 9;1447
hjá flér." Hún gerði honum flá Fljót 17;707
hádegisskeið. flá hafði Kórekur búið Grett 75;1068
gekk til bæjar á Reykjum og fór í BjHít 9;86
ger kerlaug flvi á eigi er annarra fiór 5;2020
fla var einn dag á Ormur gekk til fiór 3;2015
mikill. Hann gekk jafnan til fiór 3;2015
Og einn dag gengu fleiri Skeggi til VígGl 11;1921
En fiorgímur fiórisson fór flann dag til VígGl 19;1932
ríða með sér og kveðst mundu ríða til fiór 3;2015
flenna dag gekk Sigríður frá Ósi til Egl 88;516
ba flá taka sér hest "vil eg fara til Laxd 33;1579
og dvelst flar um hríð. Guðrún kom til BandK 7;35
mísserin. Nú ríður Oddur oft til Njála 116;261
Síðan voru borð tekin en Flosi tók fiór 12;2039
sama dag hafði Ásbjörn gengið til LjósA 2;1726
En um morguninn ríðu fleiri til LjósA 2;1726
vildara á ríða með mér um daga til Egl 88;517
kasta í fé sínu. Fyrir sunnan ána eru LjósC 18;1685
flykir flér nokkuð hægra á ríða til Kjaln 18;1458
Búi gengu flá austur undir fjalli til Vatn 44;1898
í anddyri. fiá var Glævir flar og tók LjósA 2;1727
ríður fiórsteinn með Guðmundi oft til BjHít 9;86
sín á völinn en tjalda var yfir Kjaln 16;1457
kveðst mundu eiga flar dvöl nokkura við
- laug** einn saman. fiorgeir vissi flá og
laug og fá henni góð klæði. flá gekk Karl
laug og heilsaði Búa. Hann tók
laug og klæddi hana góðum klæðum og gerði
laug og spyr Ófeigur tíðinda. Oddur lést
laug og strauk hvert bein á honum. Síðan
laug. Tekur hann nú og fægir sár Gunnsteins
laug flvi honum var orðið nokkuð
lauga kostur í Noregi. Konungur og hans menn
laugar á Sigríður frá Ósi var flar fyrir og
laugar á skemmta sér. Og einn dag gengu
laugar eftir vanda og lágu við laugina og
laugar er fleirra var utan von með malti og
laugar. Hann stefnir suður úr garði um
laugar með léreft sína og bjóst í flann tíma
laugar. Og er Egill var búinn gekk
laugar og fagnar vel Gesti frænda sínum.
laugar og hittir föður sinn og batnar
laugar og lið hans. Flosi hugði á
laugar og sex menn með honum. Nú er á
laugar og töluðu mart.
laugar og vinna ekki?" Hann kvað sér
laugar og flar skammt frá jarðholur stórar og
laugar um daga?" Hann kvað flá víst enn
laugar. fiar voru vellir fagrir. Síðan
laugar. fiá gengu menn hjá honum með
laugarinnar. Og fannst mönnum mjög orð um flá og
laugina. En flá var mönnum flá títt á hafa
laugina og binda sár sín. Var nú svo gert.

BjHít 9;86	
Noregi. Konungur og hans menn fóru í fiór 3;2015	laugina og lög-u menn klæ-i sín á völlinn en
til laugar eftir vanda og lágu vi	laugina og tölu-ust me-. fienna dag gekk
Grett 50;1031	
ef eg ræ- á hann flá er hann fer frá	lauginni . "Ekki er mér um fla-," sag-i
Grett 50;1031	
öxina. Grettir gekk flá ne-an frá	lauginni og er fleir fundust mælti fiorgeir: "Er
Grett 75;1069	
nokku- kalt. Baka-ist hann lengi í	lauginni um nóttina og fór sí-an í stofu. fiar
fiór 12;2040	
Reykja. Í flann tíma gekk Ásbjörn frá	laugu og sá mannare-i-na. Ásbjörn mælti
Laxd 39;1592	
Jafnan bar svo til a- Gu-rún var a-	laugu . flótti Kjartani gott a- tala vi-
Reykð 16;1757	
og sjá fleir a- menn ganga brott úr	laugunni og kenna a- flar var Steingrímur og

Når man læser sagaerne, så ser man, at det ikke er kun for at bade når man *gengur til laugar*. I de fleste tilfælde er det to eller flere som går, og *laug* er ofte et vigtigt mødested, hvor vigtige beslutninger bliver truffet. At *ganga til laugar* har derfor en vigtig konnotation som burde nævnes i beskrivelsen.

5. Tolkning

En leksikograf, som har adgang til et tekstkorpus for det sprogstadium, som han eller hun vil beskrive, er i princippet i stand til at lave en meget nøjagtig syntaktisk og semantisk beskrivelse af enkelte ord. Men selv om en begrænsning af enkelte ords distribution eller betydning er mulig, hvis man har adgang til alle eksempler, så betyder det ikke, at den altid er naturlig eller rigtig. Den kan godt være en illusion, som forklares af de begrænsede teksttyper som vi har. Selvom det kan lyde paradoksalt så kan en beskrivelse, som kun baseres på nogle få eksempler, plus leksikografens intuition og viden, være rigtigere end en beskrivelse som baseres på alle eksemplerne i korpuset.

I sådanne tilfælde er det leksikografens arbejde at tolke eksemplerne. I denne tolkning må han både se på parallelle eksempler i gammel-islandsk og også se på nutidssproget. Hvis vi kommer igen til eksemplet med et adjektiv, som kun står med nogle få substantiver, så kan man spørge: Findes der i korpuset andre adjektiver, som ser ud til at have en distribution der er begrænset i samme grad? Hvis de gør, så er det naturligvis et godt argument for den tolkning at distributionen ikke er tilfældig, og skal derfor dokumenteres. Man kan også spørge: Er dette adjektivs distribution også begrænset på den samme måde i nutidssproget? Hvis den er, så er det naturligvis et argument for at den samme

begrænsning var til stede i gammelisländsk, selv om det naturligvis ikke er noget bevis. Men hvis nutidssproget ikke viser en sådan begrænset distribution, så kan det være svært at sige om begrænsningen i gammelisländsk er en illusion, eller om der er sket en semantisk ændring.

Det er ofte vældig svært at finde den rigtige udvej. I og for sig kan man naturligvis sige, at hvis et adjektiv kun forekommer med en bestemt type substantiver i gamle tekster, så har vi ikke lov til at sige noget andet om dette adjektivs distribution; d.v.s. vores beskrivelse må vise denne begrænsning. Det kan naturligvis gøres på mere end én måde. Én mulighed er at give en almen semantisk beskrivelse, men lade eksemplerne vise ordets brug. På den måde lader man brugeren om at drage sin egen konklusion. En anden mulighed er at beskrivelsen viser visse begrænsninger i ordets distribution, uden at sige noget om generelle konklusioner.

Man må også tænke på beskrivelsens formål. Der er naturligvis en fundamental forskel på en beskrivelse af gammelisländsk på den ene side og en beskrivelse af nutidssprog på den anden. Den førstnævnte beskriver visse tekster, og skal hjælpe brugerne til at forstå disse tekster bedre. Derfor kan man måske sige at det er naturligt at gå så langt som muligt når man beskriver gammelisländsk; man behøver ikke tage hensyn til andre tekster end de som man arbejder med. Hvis et bestemt ord fx kun forekommer som subjekt, så skal man nævne dette i beskrivelsen, selv om der ikke er nogen grund til at tro at ordet i virkeligheden har været begrænset på denne måde. Andre muligheder er simpelthen irrelevante; foremålet med beskrivelsen er kun at være en nøgle til teksterne, men ikke til selve sproget.

Bibliografi

- Eiríkur Rögnvaldsson 1990: Orðstöðulykill Íslendinga sagna. I: *Skáldskaparmál* 1, 54–61.
- Eiríkur Rögnvaldsson 1991: Quirky Subjects in Old Icelandic. I: Halldór Ármann Sigurðsson (ed.): *Papers from the Twelfth Scandinavian Conference of Linguistics*, 369–378. Institute of Linguistics, University of Iceland, Reykjavík.
- Eiríkur Rögnvaldsson 1993: Collocations and the Minimalist Framework. I: *Lambda*, 18. 107–118.

- Eiríkur Rögnvaldsson 1994–95: Breytileg orðaröð í sagnlið. I: *Íslenskt mál*, 16–17.
- Eiríkur Rögnvaldsson. 1995a Old Icelandic: A Non-Configurational Language? I: *NOWELE* 26, 3–29
- Eiríkur Rögnvaldsson 1995b: A Concordance to Old Icelandic Texts and its Lexicographic value. I: *Nordiske studier i leksikografi* 3, 123–135.
- Eiríkur Rögnvaldsson/Örnólfur Thorsson 1989: Fornir textar í tölvubanka. I: *Saga News* 4, 19–24.
- Fritzner, Johan 1954: *Ordbog over Det gamle norske Sprog*. Nytt uforandret opptrykk av. 2. utgave (1883 1896) med et bind tillegg og rettelser redigert av Didrik Arup Seip og Trygve Knudsen. Oslo: Tryggve Juul Møller forlag.
- Guðrún Ingólfssdóttir 1992: Að utan: Um búandi konur í Íslendinga sögum. I: *Skáldskaparmál* 2, 124–134.
- Guðrún Ingólfssdóttir 1995: A Dictionary of the Icelandic Family Sagas and Semantic Classification. I: *Nordiske studier i leksikografi* 3, 167–174.
- Örnólfur Thorsson 1993: *Orð af orði*. MA-opgave. Háskóla Íslands, Reykjavík.